

“En wanneer jij?”

De vraagwoord-pronomenconstructie als een mogelijke vorm van ellipsis in het Nederlands

Bachelor eindwerkstuk

Naam: Rianne Knaape
Studentnummer: 5538882
Cursuscode: NE3VD11017
Cursusjaar: 2016-2017
Blok: 4
ECTS: 7.5

Scriptiebegeleider: Jolien Scholten MA
Tweede lezer: dr. Sterre Leufkens

Aantal woorden: 6.463

Samenvatting

“Ik vond het een leuke film en wat jij?” Deze zin was de aanleiding die als inspiratie diende voor dit eindwerkstuk. In het tweede zinsdeel zijn er zodanig argumenten geïmitteerd dat alleen het vraagwoord en het pronomen overblijven. Om die reden wordt de *wat jij*-constructie in dit werkstuk de vraagwoord-pronomenconstructie genoemd. Deze constructie komt tot stand door elliptische processen en het blijkt dat het uit verschillende pronomina en vraagwoorden kan bestaan.

Restricties van dit taalverschijnsel worden geïnventariseerd aan de hand van de bevonden resultaten uit het empirisch onderzoek. Deze geven aan dat constructies met het vraagwoord *wanneer* of het pronomen *jij* het meest welgevormd werden bevonden door de participanten, maar de constructies die verwezenlijkt zijn met zwakke pronomina werden daarentegen altijd ongewel vormd bevonden.

Middels de welgevormde *wanneer jij*-constructie wordt er vervolgens onderzocht welke vorm van ellipsis het best toepasbaar is op de vraagwoord-pronomenconstructie. Dit is vastgesteld door gebruik te maken van de elliptische vormen ‘stripping’ en ‘sluicing’. Door middel van verschillende tests wordt er vastgesteld dat de vraagwoord-pronomenconstructie een compilatie is van beide elliptische vormen.

Kernwoorden: *ellipsis, vraagwoord-pronomenconstructie, empirisch onderzoek, stripping, sluicing.*

Inhoudsopgave

1. Inleiding	Blz. 3
1.1. De onderzoeksvragen	Blz. 3
1.2. De hoofdstukindeling	Blz. 4
2. Ellipsis in het algemeen	Blz. 5
2.1. Ellipsis in het Nederlands	Blz. 6
2.1.1. Stripping	Blz. 6
2.1.1.1. De eigenschappen van stripping	Blz. 7
2.1.2. Sluicing	Blz. 8
2.1.2.1. De drie categorieën van sluicing	Blz. 9
2.1.2.2. De eigenschappen van sluicing	Blz. 10
2.2. Ter afronding van dit hoofdstuk	Blz. 11
3. Het empirisch onderzoek	Blz. 12
3.1. De participanten	Blz. 12
3.2. Het materiaal	Blz. 12
3.3. De procedure	Blz. 13
4. De analyse van de onderzoeksresultaten	Blz. 15
4.1. De onderzoeksresultaten in kaart gebracht	Blz. 15
4.2. De onderliggende restricties van de pronomina en vraagwoorden	Blz. 16
5. De theoretische duiding van de gevonden onderzoeksresultaten	Blz. 19
6. Conclusie en discussie	Blz. 23
6.1. Conclusie	Blz. 23
6.2. Discussie	Blz. 24
<i>Literatuurlijst</i>	Blz. 25
<i>Bijlage 1</i>	Blz. 26

1. Inleiding

Het taalverschijnsel dat in dit eindwerkstuk centraal staat, is een constructie die nog niet eerder is onderzocht. Deze constructie bestaat alleen nog uit een vraagwoord en pronomen wanneer de zin ellipsis heeft ondergaan. In het vervolg wordt het dan ook de vraagwoord-pronomenconstructie genoemd (een uitgebreidere toelichting is te vinden in paragraaf 2.2).

De relevantie van dit eindwerkstuk is dat er dieper wordt ingegaan op een zinsconstructie die nog niet eerder is onderzocht, maar uit het onderzoek dat is uitgevoerd, blijkt dat het wel een welgevormde zin is. Om deze reden zal het dan ook iets nieuws bijdragen aan de taalkundewereld. Tot nu toe is het namelijk een gat in de wetenschappelijke kennis omtrent dit taalfenomeen. Door verder op het taalverschijnsel in te gaan, wordt er getracht om dit gat te dichten.

1.1. De onderzoeksvragen

De drie hoofdvragen die centraal staan in dit eindwerkstuk zijn als volgt:

- 1] Vinden sprekers van het Nederlands de vraagwoord-pronomenconstructie welgevormd?
- 2] Welke restricties zijn er verbonden aan de vraagwoord-pronomenconstructie?

Onder de tweede onderzoeksvraag vallen twee deelvragen, namelijk:

- 2.1] Kunnen alle pronomina en vraagwoorden gebruikt worden om de zinsconstructie te bouwen?
- 2.2] Zijn alle combinaties van pronomina en vraagwoorden mogelijk in de vraagwoord-pronomenconstructie?

En de laatste hoofdvraag luidt:

- 3] Door welke vorm van ellipsis komt de vraagwoord-pronomenconstructie tot stand?

1.2. De hoofdstukindeling

De vraagwoord-pronomenconstructie draait om ellipsis, maar er zijn vele vormen van ellipsis in het Nederlands. Het tweede hoofdstuk zal dan ook ingaan op de algemene regels van ellipsis en op enkele specifieke vormen van ellipsis die mogelijk zijn in het Nederlands: 'stripping' en 'sluicing'. Deze twee vormen van ellipsis tonen namelijk aan dat geen enkele vorm van ellipsis hetzelfde is. Elke vorm van ellipsis kent zijn eigen regels en daarom is het juist interessant en relevant om naar een zinsconstructie te kijken die nog niet eerder is geanalyseerd.

In hoofdstuk 3 wordt het empirisch onderzoek beschreven dat is uitgevoerd om antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag. Als de vraagwoord-pronomenconstructies niet welgevormd worden bevonden door de participanten, dan vervalt de relevantie om verder in te gaan op deze zinsconstructies.

In hoofdstuk 4 worden de tweede hoofdvraag en de bijbehorende deelvragen beantwoord middels de onderzoeksresultaten. Uit de resultaten van het empirisch onderzoek blijkt dat er maar enkele vraagwoord-pronomenconstructies zijn die welgevormd worden bevonden door de participanten. Om deze reden is het interessant om de onderliggende restricties van dit taalverschijnsel te inventariseren.

In hoofdstuk 5 wordt er een theoretische duiding gegeven aan de vraagwoord-pronomenconstructie met behulp van de resultaten en de vormen van ellipsis uit hoofdstuk 2. Dit wil zeggen dat er wordt getracht om uit te zoeken door welke vorm van ellipsis de vraagwoord-pronomenconstructie tot stand komt. Hier wordt antwoord gegeven op de laatste onderzoeksvraag.

In hoofdstuk 6 wordt de conclusie getrokken over de vraagwoord-pronomenconstructie, waarin er overkoepelend wordt teruggekeken naar alle onderwerpen die zijn aangehaald in dit eindwerkstuk. Er wordt echter ook gereflecteerd op de tekortkomingen van het onderzoek. Om deze reden worden er tevens suggesties gedaan voor vervolgonderzoeken die deze tekortkomingen kunnen liquideren.

Hoofdstuk 2. Ellipsis in het algemeen

Het is belangrijk om vooreerst te weten wat er precies gebeurt bij ellipsis, omdat het taalverschijnsel dat onderzocht wordt, tot stand komt door elliptische processen. Ellipsis is een term voor wanneer we te maken hebben met overtolligheid in zinnen (Rooth 1992). Merchant (2001) beargumenteert dat elliptische processen overtollige informatie gebruiken om er hun voordeel mee te doen. Hiermee wordt bedoeld dat de overtollige informatie geomitteerd wordt, waardoor het voordeel is dat het niet uitgesproken wordt. Overtollige informatie houdt in dat de wordeenheden al eerder zijn geïntroduceerd in de context. Merchant (2001) beargumenteert ook dat het beginsel van dit proces voornamelijk voortkomt uit economische principes: een zin die gebruik maakt van ellipsis kost minder moeite om uit te spreken. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze economische principes alleen voor de spreker gelden; voor de luisteraar is de zin dan namelijk moeilijker te ontcijferen en is het niet erg economisch (Merchant 2001). Beide willen zo min mogelijk inspanning verrichten om ofwel compleet te begrijpen wat de spreker zegt of om de bedoeling van de zin in zo min mogelijk woorden over te brengen, waardoor er sprake is van een rivaliteit tussen spreker- en hoorderprincipes (Merchant 2001).

Volgens Merchant (2001) zijn er andere regels voor ellipsis in elke taal, waardoor het fenomeen niet altijd verklaard kan worden aan de hand van economische principes. Om deze reden worden er twee begrippen onderscheiden die samengaan met ellipsis, dit zijn 'licensing' en identificatie. De meeste werken die ellipsis onderzoeken, gaan uit van het idee dat ellipsis een licensing-hoofd in de boomstructuur nodig heeft om tot stand te komen (Aelbrecht 2010). Aelbrecht (2010) beargumenteert dat er een 'agreement'-relatie is tussen het licensing-hoofd en het argument, en deze relatie zet de ellipsis in gang. Licensing heeft dus betrekking op de lokale condities om structuren mogelijk weg te laten. Identificatie verwijst naar het terugkrijgen van de structuren die voorheen waren geomitteerd (Merchant 2001). Dit heeft ook te maken met agreement-relaties, maar deze hebben betrekking op nominale eigenschappen die worden doorgevoerd op het verbum (Lobeck 1993). Het geomitteerde verbum kan bijvoorbeeld uiteindelijk wel in zijn juiste vorm teruggehaald worden, omdat het in relatie staat met het subject.

Samengevat, ellipsis houdt dus niet in dat de overtollige informatie niet aanwezig is in de boomstructuur. De argumenten die niet worden uitgesproken, ondergaan deletie in de fonologische structuur en ellipsis is daardoor dan ook een fonologisch proces (Merchant 2001).

2.1. Ellipsis in het Nederlands

Er bestaan vele vormen van ellipsis. Het artikel van Corver & Van Koppen (te verschijnen) geeft een overzicht van de meest voorkomende vormen in het Nederlands. Hierin worden onder andere stripping en sluicing besproken. Deze twee vormen van ellipsis worden in dit eindwerkstuk gebruikt om dieper in te gaan op de term ellipsis en om te demonstreren wat er nu precies gebeurt bij verschillende vormen van ellipsis. Ook zullen deze vormen van ellipsis later gebruikt worden om meer licht te werpen op de vraagwoord-pronomenconstructie.

2.1.1. Stripping

Stripping wordt ook wel 'bare argument' ellipsis genoemd en kan alleen plaatsvinden wanneer het tweede deel van de conjunctie dezelfde verbale elementen als het eerste deel bevat (Corver & Van Koppen, te verschijnen: 7). Stripping lijkt in dat opzicht op gapping. Het verschil tussen deze twee vormen van ellipsis is echter dat bij gapping alleen het corresponderende verbum wordt geomitteerd (Jackendoff 1971: 21). Bij stripping wordt al het corresponderende materiaal geomitteerd, waardoor er één element overblijft in het tweede deel van de conjunctie (Corver & Van Koppen, te verschijnen: 7).

De volgende twee zinnen geven het verschil tussen stripping en gapping weer. De subscripties laten zien welke argumenten zijn geomitteerd.

- (1) Piet gaat met de fiets naar school en Marie gaat OOK met de fiets naar school. (Stripping)
- (2) Piet verft de woonkamer en Marie verft de keuken. (Gapping)

In (1) is *Marie* het enige overblijfsel, maar dit wordt in stripping-gevallen vaak gevolgd door *ook* of *niet*. Het overblijfsel kan ook alleen blijven, maar dit kan alleen wanneer er een sterke nadruk op ligt (Corver & Van Koppen, te verschijnen: 7). Zin (3) (afkomstig uit Corver & Van Koppen (te verschijnen)) is namelijk niet onmogelijk wanneer er een korte pauze is na *vis* en als *zij* benadrukt wordt.

- (3) Hij eet vis en zij.

2.1.1.1. De eigenschappen van stripping

Stripping en gapping hebben grotendeels dezelfde eigenschappen, omdat stripping een specifiekere vorm van gapping is (Corver & Van Koppen, te verschijnen: 8). Deze eigenschappen worden aansluitend besproken.

De drie belangrijkste eigenschappen van gapping en stripping zijn dat deze vormen van ellipsis toegepast kunnen worden op hele CPs, dat ze vormen van voorwaartse ellipsis zijn en dat ze gevonden kunnen worden in ingebedde zinnen (Corver & Van Koppen, te verschijnen: 8). Deze drie kenmerken worden geïllustreerd in (4), (5) en (6), in dezelfde volgorde als de opsomming.

- (4) Wat eet Marie erg vaak en wat niet?
- (5) *Marie ook en Piet drinkt op maandag een biertje.
- (6) Marie dacht dat Piet aan het fietsen was en Jan ook.

Zin (6) is ambigu, want was Jan ook aan het fietsen of dacht hij dat Piet aan het fietsen was net zoals Marie dat dacht? Hieruit blijkt echter wel dat stripping gevonden kan worden in ingebedde zinnen, want in beide gevallen is er maar één overblijfsel dat gevolgd wordt door *ook*. De betekenis van de zin wordt duidelijker als er een tweede *dat* aanwezig was geweest in (6), maar dan was de zin echter ongewelvormd geweest. Dit is te zien in (7).

- (7) *Marie dacht dat Piet aan het fietsen was en dat Jan ook.

Door de verbale, tweede *dat* wordt het duidelijk dat de betekenis van de zin is dat Jan ook dacht dat Piet aan het fietsen was, maar de zin wordt dan ongewelvormd. In dit soort gevallen moet de tweede complementizer per se weggelaten worden (Corver & Van Koppen, te verschijnen: 3), maar hierdoor wordt de zin wel ambigu.

Nu het duidelijk is wat stripping inhoudt en welke eigenschappen verbonden zijn aan deze vorm van ellipsis, wordt er in de volgende paragrafen een andere vorm van ellipsis besproken, namelijk sluicing. In plaats van dezelfde corresponderende elementen die geïmitteerd worden, ondergaat een heel deel van de boomstructuur nu ellipsis.

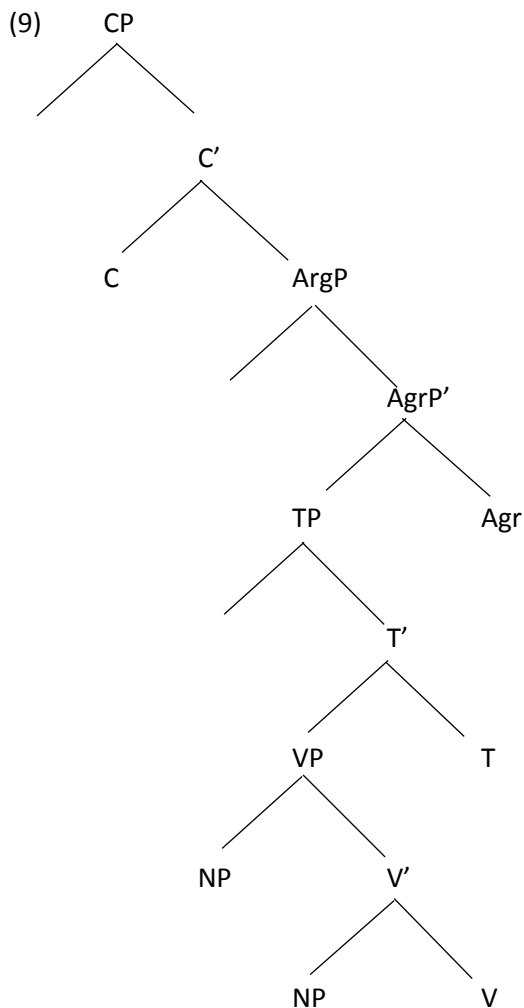

2.1.2. Sluicing

Sluicing wordt ook wel ‘embedded fragment answer’ genoemd. De volgende zin (afkomstig uit Corver & Van Koppen (te verschijnen)) illustreert een voorbeeld van sluicing, zodat dit fenomeen duidelijker wordt. De subscriptie geeft ook hier weer welke argumenten niet worden uitgesproken.

(8) Ik heb iemand gezien, maar ik weet niet *wie* _{ik gezien heb}.

Sluicing houdt in dat het overblijfsel verplaatst naar de eerste positie in de boomstructuur, waardoor het is getrokken uit hetgeen dat ellipsis zal ondergaan, namelijk heel het TP-gedeelte (Temmerman 2013: 236). Het vraagwoord *wie* ondergaat in (8) geen ellipsis, omdat het door de WH-verplaatsing terechtkomt op de SpecCP-positie die voorafgaat aan de TP-structuur (Temmerman 2013: 236; Bennis 2001). De boomstructuur zoals voorgesteld door Bennis (2001) ziet er namelijk in de basis uit als in (9).

Hoewel sluicing in de basis door dezelfde regels tot stand komt, valt het fenomeen uiteen in drie categorieën die ieder hun eigen kenmerken hebben. Deze worden besproken in de volgende paragraaf.

2.1.2.1. De drie categorieën van sluicing

De klassieke voorbeelden van sluicing zoals opgesteld door Ross (1969) vallen onder drie categorieën: de 'displaced constituent' die niets te maken heeft met de omringende linguïstische elementen, de displaced constituent die wel correspondeert met een verbaal argument en de displaced constituent die correspondeert met een impliciet argument. De volgende zinnen (afkomstig uit Ross (1969)) geven deze categorieën weer, in dezelfde volgorde zoals de opsomming in het bovengenoemde. Onder elke zin wordt uitgelegd waarom het valt onder één van de drie categorieën.

(10) He's writing, but you can't imagine where/why /how fast/with whom.

Hij is schrijven, maar je kan niet voorstellen waar/waarom/hoe snel/met wie.

'Hij is aan het schrijven, maar je kan je niet voorstellen waar/waarom/hoe snel/met wie.'

De displaced constituenten waarmee het tweede zinsdeel van (10) gemaakt kan worden, hebben niets te maken met de omringende linguïstische elementen, omdat je iets schrijft. De opties bevragen echter andere dingen dan hetgeen wát het hij-figuur schrijft.

(11) He's going to give us *one old problem* for the test, but *which problem* isn't clear.

Hij is gaat naar geven ons *één oud probleem* voor de test, maar *welk probleem* is niet duidelijk.

'Hij gaat ons voor de test *één oud probleem* geven, maar het is niet duidelijk *welk probleem*.'

In (11) zijn er twee cursief gedrukte argumenten. Deze argumenten geven aan dat de displaced constituent in het tweede deel correspondeert met het verbale argument uit het eerste zinsdeel.

(12) She's reading. I can't imagine what.

Ze is lezen. Ik kan niet voorstellen wat.

'Ze is aan het lezen. Ik kan me niet voorstellen wat.'

In zin (12) wordt er niet expliciet gezegd wat het zij-figuur aan het lezen is. Iedereen weet echter wel dat je een tekst nodig hebt voordat je kan lezen. Dit is dus het impliciete argument; *what* correspondeert impliciet met *reading*.

Nu de drie categorieën opgehelderd zijn, worden de eigenschappen van sluicing besproken in de volgende paragraaf.

2.1.2.2. De eigenschappen van sluicing

Volgens Corver & Van Koppen (te verschijnen) is sluicing mogelijk met subjecten als argument – zoals zin (8) dat liet zien –, maar andere argumenten zijn ook mogelijk, zoals indirecte objecten en bijwoorden. De volgende zinnen illustreren dit (afkomstig uit Corver & Van Koppen (te verschijnen)).

- (13) Ik gaf iemand een boek, maar ik weet niet wie. (Indirect object)
- (14) Jan heeft mij ooit gekust, maar ik weet niet meer wanneer. (Bijwoord)

Alle vraagwoorden kunnen tevens gebruikt worden in sluicing, maar de deelbare vraagwoorden zoals *wat voor* en *waar in* zijn lastiger te gebruiken (Corver & Van Koppen, te verschijnen). De volgende zinnen (afkomstig uit Corver & Van Koppen (te verschijnen)) illustreren namelijk dat sluicing mogelijk is wanneer het deelbare vraagwoord niet gesplitst is (15), maar het is ongewelvormd wanneer het deelbare vraagwoord wel gesplitst is (16).

- (15) Jan heeft bepaalde boeken gekocht, maar ik weet niet precies wat voor een boek(en) Jan heeft gekocht.
- (16) *Jan heeft bepaalde boeken gekocht, maar ik weet niet precies wat Jan voor een boek(en) heeft gekocht.

2.2. Ter afronding van dit hoofdstuk

In de voorgaande paragrafen is er gestreefd om uit te leggen dat iedere vorm van ellipsis zijn eigen restricties en kenmerken heeft. Geen twee vormen van ellipsis zijn hetzelfde en hierdoor is het interessant om te kijken naar de restricties en eigenschappen van een zinsconstructie die nog niet eerder is geanalyseerd: de vraagwoord-pronomenconstructie. Deze zinsconstructie ondergaat een zodanige vorm van ellipsis dat het alleen nog maar bestaat uit een vraagwoord en een pronomen.

De term vraagwoord-pronomenconstructie is al een aantal keer voorbijgekomen, maar er is nog geen concreet voorbeeld bij gegeven. Met de vraagwoord-pronomenconstructie worden er zinnen bedoeld zoals in (17), waarin het tweede zinsdeel de relevante constructie is.

- (17) Ik vond het een leuke film en wat jij?

De eigenschappen van dit soort zinsconstructies kunnen echter pas geïnventariseerd worden wanneer het zeker is dat sprekers van het Nederlands de vraagwoord-pronomenconstructie inderdaad een welgevormde constructie vinden. Deze vraag wordt onderzocht in het volgende hoofdstuk, waarin een klein empirisch onderzoek is uitgevoerd.

Hoofdstuk 3. Het empirisch onderzoek

De hoofdvraag die in dit onderzoek centraal staat, luidt als volgt: vinden sprekers van het Nederlands de vraagwoord-pronomenconstructie welgevormd?

3.1. De participanten

Verschillende combinaties van vraagwoorden en pronomina zijn voorgelegd aan een twaalfstal participanten, namelijk zes jongeren en zes volwassenen. De leeftijdscategorie van de jongeren viel tussen de 18 en 25 jaar en de volwassenen hadden een leeftijd tussen de 40 en 65 jaar. Dit is gedaan om te onderzoeken of er een eventueel verschil te vinden is tussen de intuïtieve oordelen van jongeren en volwassenen. Jongeren ontwikkelen namelijk een eigen manier van spreken die vaak afwijkt van hoe volwassenen spreken (Van den Braak 2002). Alle participanten waren woonachtig in de provincie Gelderland. Hierdoor konden regionale verschillen worden uitgesloten.

3.2. Het materiaal

Door zes vraagwoorden en tien pronomina met elkaar te combineren, zijn er zes enquêtes gecompileerd. Iedere enquête is ingevuld door zowel een jongere als een volwassene. In totaal is iedere zinsconstructie twee keer beoordeeld. De bedoeling was in eerste instantie om iedere constructie door elke participant te laten beoordelen, maar dan zou de enquête een totaal van zestig zinnen zijn geweest. Om die reden is ervoor gekozen om de verschillende combinaties van vraagwoorden en pronomina op te splitsen in zes versies. Deze zijn te vinden in bijlage 1. Elke enquête bevatte alle vraagwoorden, maar de focus lag wel op één pronomen of op twee als het pronomen tevens een zwakke tegenhanger had (*jij/je, wij/we, zij/ze*). Dit houdt tevens in dat de participanten zinsconstructies te zien kregen met *wie, wat, waar, wanneer, waarom* en *hoe*. Deze zes vraagwoorden zijn gebruikt, omdat ze de zogenoemde topische vragen stellen en de meest bekende zijn in de Nederlandse taal (Drop & De Vries 1977). De 5W+H-vraagwoorden werden gecombineerd met zinnen die telkens hetzelfde pronomen bevatte: *ik, wij/we, jij/je, jullie, zij/ze* (derde persoon enkelvoud) of *zij/ze* (derde persoon meervoud). Deze tien pronomina zijn gebruikt, omdat ze allemaal te combineren zijn met vraagwoorden. Dit is geïllustreerd in volgende zinnen. De pronomina *zij/ze* zijn zowel derde persoon enkelvoud als meervoud.

- (18) a. Henk zag Piet gisteren en wie zag(en) ik/jij/zij/wij/jullie gisteren?
b. Jij/Zij/Wij zag(en) Piet gisteren en wie zag(en) je/ze/we nog meer?
- (19) a. Marie vond het een leuke film en wat vond(en) ik/jij/zij/wij/jullie van de film?

- b. Jij/Zij/Wij vond(en) het een leuke film en wat vond(en) je/ze/we er nog meer van?
- (20) a. Gerard ging gisteren naar Duitsland en waar ging(en) ik/jij/zij/wij/jullie gisteren heen?
 b. Jij/Zij/Wij ging(en) gisteren naar Duitsland en waar ging(en) je/ze/we nog meer heen?
- (21) a. Sofie ging gisteren naar Amsterdam en wanneer ging(en) ik/jij/zij/wij/jullie naar Amsterdam?
 b. Jij/Zij/Wij ging(en) gisteren naar Amsterdam en wanneer ging(en) je/ze/we nog meer naar Amsterdam?
- (22) a. Fred houdt van lezen, omdat het kalmerend is en waarom houd(t)(en) ik/jij/zij/wij/jullie van lezen?
 b. Jij/Zij/Wij houd(t)(en) van lezen, omdat het kalmerend is en waarom houd(t)(en) je/ze/we nog meer van lezen?
- (23) a. Stefanie ging met de trein naar het werk en hoe ging(en) ik/jij/zij/wij/jullie naar het werk?
 b. Jij/Zij/Wij ging(en) met de trein naar het werk en hoe ging(en) je/ze/we nog meer naar het werk?

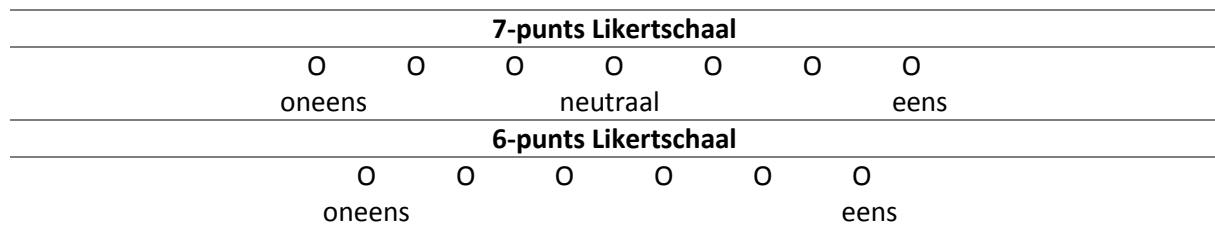
Uit voorgaande zinnen blijkt echter wanneer er sprake is van een zwak pronomen, dan moet er een extra argument geïntroduceerd worden, namelijk *nog meer*. Dit argument komt niet naar voren in de bevroegde zinnen die te vinden zijn in bijlage 1, omdat in het tweede zinsdeel alleen het vraagwoord en het pronomen worden uitgesproken.

De bevroegde zinnen zijn qua structuur en omissie zoveel mogelijk hetzelfde gehouden. Dit houdt in dat het eerste zinsdeel een statement over een persoon is, waarbij de ellipsis in het tweede zinsdeel overeenkomt met het statement. Dit is gedaan zodat het tweede zinsdeel gemakkelijker te begrijpen is. Wanneer de zinsdelen niet gecoördineerd zijn aan elkaar, wordt het namelijk lastiger om de context te begrijpen (Brown & Hagoort 1993).

3.3. De procedure

Het beoordelen van de zinnen gebeurde aan de hand van een 6-punts Likertschaal, waarbij 1 stond voor *zeer onacceptabel* en 6 voor *heel erg acceptabel*. Dit houdt dus in dat er gebruik is gemaakt van gesloten vragen. Gesloten vragen zijn gemakkelijker te beantwoorden voor de participanten en de antwoorden zijn gemakkelijker te interpreteren voor de onderzoeker (Fink 2013). Er is een 6-punts

schaal gebruikt, omdat er bij een oneven-puntschaal *neutraal* kan worden geantwoord; dit bolletje ligt namelijk precies in het midden. Bij een even-puntschaal is er geen middelpunt, waardoor dit onmogelijk is. De participanten zijn daardoor gedwongen om te neigen naar *acceptabel* of *onacceptabel*. Volgens SONDZ (z.d.: 5) is een even-puntschaal ideaal wanneer er vragen gesteld worden over intuïtieve oordelen, omdat mensen dan meestal geneigd zijn om in het midden te gaan zitten. Met een even-puntschaal wordt dit probleem opgelost. Dit is te zien in figuur 1.

Figuur 1
Vergelijking tussen een 7-punts Likertschaal (oneven) en 6-punts Likertschaal (even).

Aan het begin van de enquête is er verduidelijkt dat het niet ging om de vraag of de zinnen correct Nederlands zijn, maar of ze in deze strekking gebruikt kunnen worden in spreektaal. Er is ook verteld dat het bij versie 5 om derde persoon enkelvoud ging en bij versie 6 om derde persoon meervoud. Deze persoonskenmerken zijn immers niet af te lezen uit de vraagwoord-pronomenconstructie. Om te voorkomen dat participanten niet wisten wat derde persoon enkelvoud en meervoud betekenden, zijn de volgende voorbeeldzinnen gegeven: (Versie 5) “Zij denkt dat” en “Ze denkt dat ze het weet”, (Versie 6) “Zij denken dat” en “Ze denken dat ze het weten”. Volgens SONDZ (z.d.: 7) moeten moeilijke begrippen namelijk uitgelegd worden om verkeerde interpretaties te voorkomen.

Verder konden de enquêtes op de eigen laptop of smartphone ingevuld worden, omdat de enquêtes online beschikbaar waren. Er zat geen tijdslimiet op de vragen, maar er werd wel geadviseerd om niet te lang over de antwoorden na te denken, maar om af te gaan op de intuïtie. Vragen overslaan was niet mogelijk en de optie *geen mening* kon ook niet worden gekozen, omdat de participanten hiermee alsnog de middencategorie kunnen selecteren.

De bevonden resultaten worden besproken in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 4. De analyse van de onderzoeksresultaten

4.1. De onderzoeksresultaten in kaart gebracht

In tabel 1 zijn de antwoorden van de jongeren te vinden en in tabel 2 de antwoorden van de volwassenen. Aangezien er zes jongeren en zes volwassenen hebben meegedaan aan dit onderzoek zijn het dus geen gemiddelden. De cijfers achter elk pronomen en onder elk vraagwoord zijn de antwoorden van één participant.

Vraagwoorden	Wie	Wat	Waar	Wanneer	Waarom	Hoe
Pronomina						
Ik	1	2	2	3	2	2
Wij	2	4	4	5	4	5
We	1	1	1	1	1	1
Jij	5	4	5	5	5	4
Je	2	2	2	2	2	2
Jullie	3	4	1	4	1	2
Zij (ev)	1	1	1	2	1	1
Ze (ev)	1	1	1	1	1	1
Zij (mv)	2	4	4	5	3	4
Ze (mv)	2	2	1	2	2	2

Tabel 1

Resultaten van de jongeren, waarbij 1 staat voor 'zeer onacceptabel' en 6 voor 'heel erg acceptabel'.

Vraagwoorden	Wie	Wat	Waar	Wanneer	Waarom	Hoe
Pronomina						
Ik	5	1	1	5	2	5
Wij	1	2	1	5	5	5
We	1	1	1	1	1	1
Jij	4	3	3	5	4	4
Je	2	2	2	2	2	2
Jullie	1	2	2	3	2	3
Zij (ev)	4	4	4	5	5	4
Ze (ev)	2	2	1	2	1	2
Zij (mv)	2	2	2	4	2	2
Ze (mv)	1	1	1	3	1	1

Tabel 2

Resultaten van de volwassenen, waarbij 1 staat voor 'zeer onacceptabel' en 6 voor 'heel erg acceptabel'.

Uit de resultaten blijkt dat zowel bij de jongeren als bij de volwassenen geen duidelijke lijn in de intuïtieve oordelen loopt. Afgezien van de antwoorden die bij de zwakke pronomina zijn gegeven, lijken de overige antwoorden aanzienlijk te fluctueren. Het is hierdoor onmogelijk om eenduidige

resultaten van de intuïtieve oordelen van jongeren en volwassenen aan te wijzen. Om deze reden is ervoor gekozen om de resultaten bij elkaar op te tellen en door tweeën te delen in tabel 3.

Vraagwoorden	Wie	Wat	Waar	Wanneer	Waarom	Hoe
Pronomina						
Ik	3	1.5	1.5	4	2	3.5
Wij	1.5	3	2.5	5	4.5	5
We	1	1	1	1	1	1
Jij	4.5	3.5	4	5	4.5	4
Je	2	2	2	2	2	2
Jullie	2	3	1.5	3.5	1.5	2.5
Zij (ev)	2.5	2.5	2.5	3.5	3	2.5
Ze (ev)	1.5	1.5	1	1.5	1	1.5
Zij (mv)	2	3	3	4.5	2.5	3
Ze (mv)	1.5	1.5	1	2.5	1.5	1.5

Tabel 3

Gemiddelden van de gevonden resultaten, waarbij 1 staat voor ‘zeer onacceptabel’ en 6 voor ‘heel erg acceptabel’.

Uit de gemiddelden blijkt wanneer de resultaten voor de zwakke pronomina niet meegeteld worden, dat er 10 combinaties van sterke pronomina en vraagwoorden acceptabel worden bevonden door sprekers van het Nederlands. Er zijn echter 22 combinaties die niet acceptabel worden bevonden. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de combinaties die als resultaat 3.5 hadden, niet worden meegeteld, omdat dit eigenlijk de middencategorie is. Dit blijkt uit figuur 1. Het cijfer 3.5 geeft aan dat de zinsconstructie niet onacceptabel is, maar ook niet acceptabel.

Hoewel er meer vraagwoord-pronomenconstructies zijn die ongewel vormd worden bevonden, kan er echter gesteld worden dat bepaalde constructies wel mogelijk zijn. Als de vraagwoord-pronomenconstructie onmogelijk was geweest in het Nederlands, dan was iedere combinatie als onacceptabel beoordeeld. De bevinding dat 10 combinaties als acceptabel worden beschouwd, geeft dus antwoord op de gestelde onderzoeksvraag aan het begin van hoofdstuk 3. Dit antwoord luidt als volgt: vraagwoord-pronomenconstructies kunnen wel gevormd zijn in het Nederlands. De kanttekening hierbij is natuurlijk wel dat de vraagwoord-pronomenconstructie gebouwd moet worden met een sterk pronomen, want de combinaties van vraagwoorden met zwakke pronomina worden nooit wel gevormd bevonden.

4.2. De onderliggende restricties van de pronomina en vraagwoorden

De tweede onderzoeksvraag die centraal staat in dit eindwerkstuk luidt: welke restricties zijn er verbonden aan de vraagwoord-pronomenconstructie? Onder deze hoofdvraag vallen twee

deelvragen: kunnen alle pronomina en vraagwoorden gebruikt worden om de zinsconstructie te bouwen? En: zijn alle combinaties van pronomina en vraagwoorden mogelijk in de vraagwoord-pronomenconstructie? Aan de hand van de bevonden resultaten wordt er in de volgende alinea's dieper ingegaan op de analyse van de antwoorden, zodat er een antwoord ontstaat op de tweede onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen.

Aan het eind van paragraaf 4.1 werd er al de volgende kanttekening geplaatst: het gebruik van zwakke pronomina in de vraagwoord-pronomenconstructie zorgen altijd voor een ongewel vormde zin. Met deze observatie wordt er al gedeeltelijk een antwoord gegeven op de eerste deelvraag. Dit antwoord luidt namelijk: zwakke pronomina kunnen niet gebruikt worden in de vraagwoord-pronomenconstructie. De sterke pronomina zijn alleen in enkele gevallen mogelijk en hetzelfde geldt voor de vraagwoorden. Er is hier dus sprake van een restrictie op bepaalde combinaties van pronomina en vraagwoorden. De tweede deelvraag bevroegde deze restricties en de volgende alinea's trachten daar een antwoord op te geven. Dit is gedaan door na te gaan welke combinaties volgens tabel 3 welgevormd zijn en wat het meest opvallend is aan deze tabel.

De opvallendste resultaten in tabel 3 zijn bij het pronomen *jij*. Vijf combinaties van dit pronomen met vraagwoorden zijn welgevormd. Eén combinatie is echter niet ongewel vormd, maar ook niet welgevormd. Deze *wat jij*-constructie heeft namelijk een gemiddelde van 3.5 en valt daarmee precies in de middencategorie. De andere combinaties van dit pronomen en vraagwoorden vallen wel onder de categorie acceptabel. De *wanneer jij*-constructie is de beste combinatie in dit geval, want die heeft een 5 als gemiddelde. Eén van de onderliggende restricties van de vraagwoord-pronomenconstructie is dan als volgt: alle vraagwoorden kunnen gecombineerd worden met het pronomen *jij*, maar de combinatie *wat jij* is ongewel vormder dan de andere combinaties met dit pronomen.

Andere opvallende resultaten zijn combinaties die gemaakt zijn met het pronomen *wij*. Hierin is namelijk een duidelijke verdeling te zien: drie zinsconstructies zijn ongewel vormd, maar de andere drie zijn welgevormd. De *wie wij*-, *wat wij*- en *waar wij*-constructies zijn ongewel vormd, terwijl de *wanneer wij*-, *waarom wij*- en *hoe wij*-constructies welgevormd worden bevonden. Deze combinaties hebben namelijk als gemiddelde twee keer een 5 en één keer een 4.5. Eén van de onderliggende regels van de vraagwoord-pronomenconstructie is dan als volgt: alleen combinaties met de vraagwoorden *wanneer*, *waarom* en *hoe* en het pronomen *wij* zijn welgevormde constructies.

Wanneer de focus ligt op vraagwoorden in plaats van op de pronomina, vallen er nog meer resultaten op: de combinaties die met het vraagwoord *wanneer* zijn gemaakt, worden over het algemeen vaker welgevormd bevonden dan combinaties met andere vraagwoorden. De *wanneer ik*-,

wanneer wij-, *wanneer jij* en *wanneer zij* (derde persoon meervoud) -constructies vallen alle vier namelijk onder de categorie acceptabel. De *wanneer jullie-* en *wanneer zij* (derde persoon enkelvoud) -constructies vallen er precies tussenin met het gemiddelde 3.5. De bevinding dat er vier van zes combinaties welgevormd zijn, komt echter bij geen enkel ander vraagwoord voor. Eén van de onderliggende restricties van de vraagwoord-pronomenconstructie is dan als volgt: met het vraagwoord *wanneer* kan er over het algemeen welgevormde zinsconstructies gecreëerd worden, maar de combinaties *wanneer jullie* en *wanneer zij* (derde persoon enkelvoud) zijn ongewelvmder dan de andere combinaties met dit vraagwoord.

De enige vraagwoorden die ook meer dan één keer welgevormd zijn in combinatie met een pronomen, zijn de vraagwoorden *waarom* en *hoe*. Beide vraagwoorden zijn sowieso welgevormd wanneer het in combinatie is met de pronomina *jij* en *wij*. Deze combinaties zijn immers al besproken in alinea's 3 en 4 van deze paragraaf. De laatste mogelijke combinatie die echter nog niet is geanalyseerd, heeft betrekking op de combinatie met het vraagwoord *hoe* en het pronomen *ik*. De *hoe ik*-constructie heeft namelijk een gemiddelde van 3.5. Om deze reden is het zowel niet welgevormd als niet ongewelvmder, maar ligt het er precies tussenin. De laatste onderliggende restrictie van de vraagwoord-pronomenconstructie is dan als volgt: de combinatie *hoe ik* kan in principe ook gebruikt worden om de vraagwoord-pronomenconstructie vorm te geven, maar het is ongewelvmder dan de *hoe wij-* en *hoe jij-*constructie.

Uit voorgaande alinea's blijkt dat niet alle combinaties van vraagwoorden en pronomina welgevormde vraagwoord-pronomenconstructies zijn. Hiermee is de tweede deelvraag beantwoord. De sprekers van het Nederlands hebben namelijk meermaals een sterk oordeel over welke zinsconstructies welgevormd zijn en welke niet. De mogelijke onderliggende restricties van de vraagwoord-pronomenconstructie zijn tevens in de voorgaande alinea's geïnventariseerd. Hiermee is getracht om de tweede hoofdvraag te beantwoorden. Hoewel er vijf voorstellen zijn gedaan voor de restricties van de combinatie van verschillende vraagwoorden en pronomina, zijn er vier restricties die sterk onderbouwd worden door resultaten uit tabel 3: vraagwoord-pronomenconstructies die gemaakt zijn met zwakke pronomina zijn ongewelvmder. Vraagwoord-pronomenconstructies die gemaakt zijn in combinatie met het vraagwoord *wanneer* zorgen over het algemeen voor welgevormde zinnen. Vraagwoord-pronomenconstructies die gemaakt zijn in combinatie met het pronomen *jij* zorgen ook in het algemeen voor welgevormde zinnen. En tot slot: *wanneer wij-*, *waarom wij-* en *hoe wij-*constructies zijn welgevormde vraagwoord-pronomenconstructies, maar andere combinaties van vraagwoorden en het pronomen *wij* niet. De *hoe ik*-constructie wordt niet opgenomen, omdat het een gemiddelde had van 3.5.

Hiermee is dus ook de tweede hoofdvraag beantwoordt, maar er is nog één resterende hoofdvraag: wat voor soort ellipsis is de vraagwoord-pronomenconstructie nu eigenlijk? Het volgende hoofdstuk gaat hierop in.

Hoofdstuk 5. De theoretische duiding van de gevonden resultaten

In het voorgaande hoofdstuk zijn de restricties van de vraagwoord-pronomenconstructie geïnventariseerd middels de onderzoeksresultaten. Er is echter nog niet onderzocht wat voor soort ellipsis dit taalverschijnsel is. Deze laatste onderzoeksvraag staat centraal in de aankomende alinea's. Door middel van de vormen van ellipsis die in hoofdstuk 2 zijn benoemd, wordt er onderzocht onder welke noemer de vraagwoord-pronomenconstructie valt. Is het een vorm van stripping die alleen overtollige argumenten achterwege laat of is het een vorm van sluicing waarin hele zinsstructuren ellipsis kunnen ondergaan?

De resultaten in hoofdstuk 4 gaven aan dat alleen de vraagwoord-pronomenconstructies met het vraagwoord *wanneer* of het pronomen *jij* in de meeste gevallen voor welgevormde zinsconstructies zorgen. Om deze reden zal er in (24) gewerkt worden met de welgevormde *wanneer jij*-constructie. De zin die in de enquête stond (te vinden in bijlage 1), was als volgt:

(24) Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer jij?

Wanneer deze zin inclusief ellipsis uitgeschreven wordt, komen de argumenten die voorheen geïmitteerd waren, naar boven drijven. Dit wordt geïllustreerd in (25). De subscripties geven de argumenten aan die ellipsis hebben ondergaan. Hierbij moet wel gezegd worden dat dit mijn eigen convictie is over de argumenten die mogelijk zijn geïmitteerd.

(25) Julie heeft 1 juli zomervakantie en wanneer _{heb jij zomervakantie?}

In (25) heb ik ervoor gekozen om het geïmitteerde verbum te laten corresponderen met het al eerder geïntroduceerde werkwoord. In hoofdstuk 2 is er namelijk uitgelegd dat overtollige informatie-eenheden ellipsis ondergaan, omdat ze al eerder in de context zijn voorgekomen (Rooth 1992; Merchant 2001). Het is naar mijns inziens echter niet onmogelijk om te presumeren dat de

geomitteerde argumenten in (24) iets soortgelijks zijn als (26). Dit zorgt voor een complicatie, want de twee verba corresponderen niet met elkaar.

(26) Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer krijg jij zomervakantie?

Hetzelfde lijkt van toepassing te zijn op de volgende voorbeeldzin¹. Kan er met zekerheid verondersteld worden dat het geomitteerde verbum hetzelfde is als al het eerder geïntroduceerde verbum? Dit kan niet aangenomen worden. Er kan zelfs beargumenteerd worden waarom het tweede zinsdeel in deze zinsconstructie juist een heel ander verbum omiteert. Bekijk (27)a en b.

(27) a. Ik houd niet zo van spinazie en wat jij?

b. *Ik houd niet zo van spinazie en wat houd jij niet zo van?

Wanneer de geomitteerde argumenten in (27)a bestaan uit de al eerder geïntroduceerde argumenten zoals dat is aangegeven in (27)b, dan is de zin ongewelovmd. Zin (27)b zou beter zijn als het voorzetsel *van* ook verplaatst was naar het begin van de zin. Dit wordt geïllustreerd in (28). Deze verplaatsing staat ook wel bekend als het rattenvanger-effect of ‘Pied Piping’ (Bennis 2001). Hierbij moet wel opgemerkt worden dat sommige mensen (28) als ongewelovmd beoordelen, omdat het een niet-menselijk object bevat (Bennis 2001). Wanneer het voorzetsel een niet-menselijk object heeft, dan lijkt de bevraging daarvan moeizamer te gaan, vandaar het vraagteken aan het begin van (28).

(28) ? Ik houd niet zo van spinazie en van wat houd jij niet zo?

Bennis (2001) zegt dat zinnen als (28) pas echt helemaal welgevormd zijn wanneer *van wat* vervangen wordt door een *r*-woord. Dit zijn woorden die normaliter gebruikt worden als pronominale plaatsbepaling. Denk hierbij aan woorden zoals *er*, *daar* en *overal*. Deze voornaamwoordelijke bijwoorden worden niet achter het voorzetsel geplaatst, maar juist ervoor. *Van wat* zou dus vervangen moeten worden door *waarvan*, zodat (28) echt een welgevormde zin wordt. Zin (29) illustreert dit.

¹ Ik dank prof. dr. Norbert Corver voor deze observatie.

(29) Ik houd niet zo van spinazie en waar houd jij niet zo van?

Het curieuze is echter dat zin (27)a welgevormd was, ook al was het vraagwoord *wat* aanwezig. De onderliggende betekenis van (27)a zou dan eerder zo iets zijn als (30).

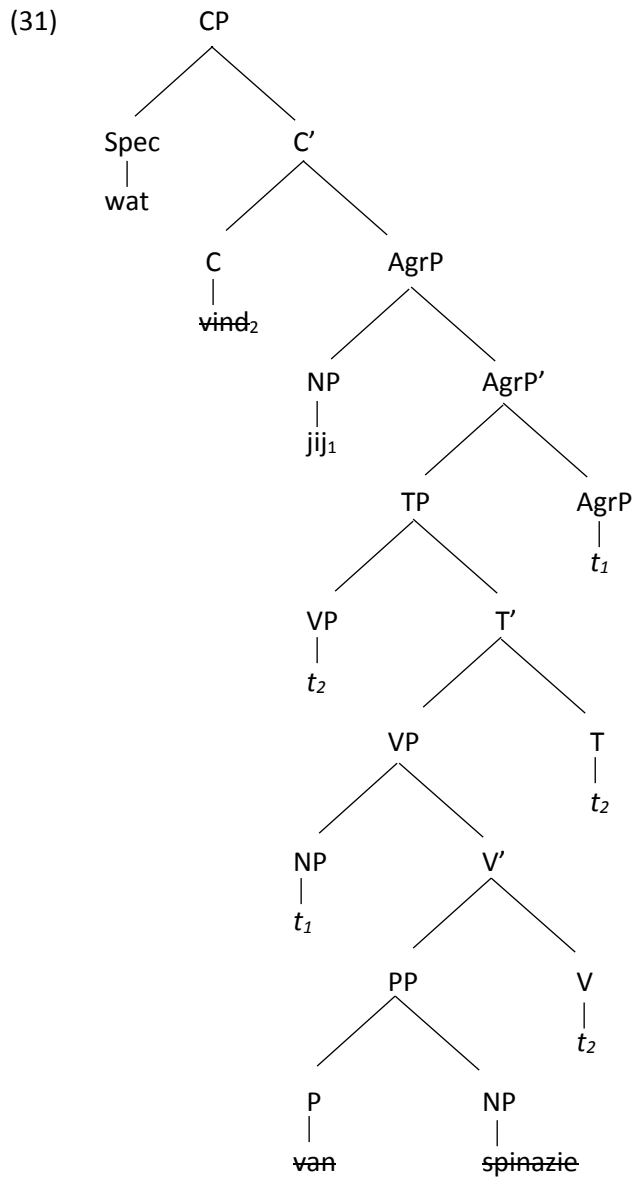
(30) Ik houd niet zo van spinazie en wat vind jij van spinazie?

Dit pleit voor de bewering dat het geïmitteerde verbum in de vraagwoord-pronomenconstructie niet hetzelfde hoeft te zijn als het al eerder geïntroduceerde verbum. Deze bewering roept een specifieke vraag op: hoe is dit mogelijk?

In hoofdstuk 2 is echter sluicing besproken als een vorm van ellipsis. Sluicing viel uiteen onder drie categorieën: de displaced constituent die niets te maken heeft met de omringende linguïstische elementen, de displaced constituent die wel correspondeert met een verbaal argument en de displaced constituent die correspondeert met een impliciet argument (Ross 1992). De reden waarom de vraagwoord-pronomenconstructie verba kan omitteren die nog niet eerder zijn geïntroduceerd, kan verklaard worden aan de hand van deze categorieën. Zin (26) en (30) hebben naar mijn convictie te maken met impliciete argumenten. Impliciete argumenten worden namelijk niet uitdrukkelijk gezegd, maar worden wel onder het geschrevene begrepen (Van den Boon & Hendrickx 2015). *Krijgen* hangt dus naar mijns inziens samen met *hebben* en *vinden* kan impliciet te maken hebben met *houden van*. Dispuut hierover kan opgelost worden door de eerste categorie van sluicing te gebruiken als ondersteuning voor de bewering dat er andere verba worden geïmitteerd dan degenen die al zijn geïntroduceerd.

De vraagwoord-pronomenconstructie maakt dus gebruik van de categorieën die onder sluicing vallen, maar komt de constructie ook tot stand door een gedeelte van de boomstructuur ellipsis te laten ondergaan? Dit kan, in het kort, niet het geval zijn. Het Nederlands is namelijk een 'Verb Second' taal, wat betekent dat het verbum in de meeste gevallen op de tweede positie in de boomstructuur komt: de C-positie (Bennis 2001). Het verbum wordt echter altijd geïmitteerd in de vraagwoord-pronomenconstructie. Dit zou betekenen dat als een gedeelte van de boomstructuur ellipsis ondergaat, dan zou het pronomen ook ellipsis ondergaan. Pronomina zitten in de vraagwoord-pronomenconstructies altijd een positie lager dan het verbum. Om te illustreren dat dit inderdaad het geval is, wordt in (31) de boomstructuur weergegeven van het tweede zinsdeel van zin (30). De

geomitteerde argumenten zijn in (31) visueel gerealiseerd, maar deze argumenten zijn doorgestreept ter verduidelijking. De verplaatsingen die het pronomen en het verbum ondergaan, zijn aangegeven met t_1 en t_2 .

Er kan dus geen sprake zijn van een vorm van ellipsis die hetzelfde werkt als sluicing. In de vraagwoord-pronomenconstructie lijkt er eerder sprake te zijn van een vorm van ellipsis die hetzelfde doet als stripping: alleen de corresponderende wordeenheden worden geomitteerd (Corver & Van Koppen, te verschijnen). Deze corresponderende argumenten maken echter wel gebruik van de drie categorieën van sluicing.

In de voorgaande alinea's is er gestreefd om antwoord te geven op de laatste onderzoeksvraag en aan de hand van verscheidene voorbeelden kan er nu beweerd worden dat de vraagwoord-pronomenconstructie een compilatie is van zowel sluicing als stripping. De vraagwoord-pronomenconstructie komt dus tot stand door gebruik te maken van regels die van toepassing zijn op beide vormen.

Nu alle hoofdvragen en deelvragen zijn beantwoord, worden deze op een overkoepelende manier nogmaals kort besproken in het volgende hoofdstuk. In hoofdstuk 6 wordt er echter ook gereflecteerd op het empirisch onderzoek en worden er suggesties gedaan voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 6. Conclusie en discussie

6.1. Conclusie

De eerste hoofdvraag die centraal stond, was of sprekers van het Nederlands de vraagwoord-pronomenconstructies welgevormd vinden. Door middel van het empirisch onderzoek is deze vraag beantwoord, maar het bleek dat niet alle combinaties van vraagwoorden en pronomina welgevormd werden bevonden. Tijdens de bespreking van de resultaten was er duidelijk te zien dat alleen zinsconstructies die gemaakt zijn met het pronomen *jij* of met het vraagwoord *wanneer* welgevormd waren. De vraagwoord-pronomenconstructies die met zwakke pronomina gebouwd waren, zorgden altijd voor ongewelovende zinnen. Aan de hand van de analyse van deze resultaten is er een antwoord ontstaan op de tweede hoofdvraag en de bijbehorende deelvragen. Deze bevroegen namelijk wat de restricties waren van de vraagwoord-pronomenconstructie.

De resultaten van het empirisch onderzoek lieten zien dat sommige vraagwoord-pronomenconstructies welgevormde zinnen zijn in het Nederlands. Hierdoor werd het mogelijk om verder in te gaan op de vraagwoord-pronomenconstructie en kon er onderzocht worden wat voor soort ellipsis deze constructie nu precies is. Dit was immers de derde hoofdvraag die centraal stond. De algemene regels van ellipsis en twee specifiekere vormen van ellipsis waren al besproken aan het begin van dit eindwerkstuk. Deze twee vormen van ellipsis waren nodig om uiteindelijk een antwoord te formuleren op de laatste onderzoeksvraag. Aan de hand van verscheidene voorbeelden kon er namelijk geconcludeerd worden dat de vraagwoord-pronomenconstructie tot stand komt door zowel gebruik te maken van regels die van toepassing zijn op sluicing, maar ook van regels die gebruikt worden in stripping.

De conclusie is uiteindelijk dat de vraagwoord-pronomenconstructie een compilatie is van zowel sluicing als stripping, maar aan de hand van de resultaten van het empirisch onderzoek blijkt daarentegen dat alleen bepaalde combinaties van vraagwoorden en pronomina welgevormd zijn.

Het gat in de wetenschappelijke kennis omtrent dit onderwerp is met behulp van het empirisch onderzoek enigermate gedicht, maar er kunnen wel enige kanttekeningen geplaatst worden bij dit onderzoek. Deze worden besproken in de volgende paragraaf.

6.2. Discussie

Hoewel er gestreefd is om te onderzoeken welke restricties verbonden zijn aan de vraagwoord-pronomenconstructie, moet er wel gezegd worden dat deze restricties nog niet honderd procent bewezen zijn. Er hebben namelijk twaalf participanten meegedaan aan het onderzoek. Dit is een te klein aantal om te kunnen generaliseren over de gehele Nederlandse bevolking, maar het geeft wel een eerste beeld over de intuïtieve oordelen van de sprekers van het Nederlands over de vraagwoord-pronomenconstructie. Als vervolgonderzoek zou het interessant zijn om verder in te gaan op de restricties van de vraagwoord-pronomenconstructie. Dit kan gedaan worden door een breder onderzoek uit te voeren met meerdere participanten. Op die manier vormen de resultaten een representatiever beeld van de zinsconstructies.

Aan het begin van de enquête werd er verduidelijkt dat het niet ging om de vraag of het correct Nederlands was, maar of het acceptabel was. Hierdoor worden de participanten al bewust van het feit dat de zinnen vermoedelijk geen welgevormde zinnen zijn en kunnen ze een sociaal wenselijk antwoord geven (Stocké & Hunkler 2007). Misschien zouden de participanten die negatief stonden tegenover de zinsconstructies wel gebruik maken van het verschijnsel, maar gingen ze ervan uit dat de onderzoeker wilde dat ze zeiden dat dit soort zinsconstructies onacceptabel zijn. Dit kan opgelost worden door in het vervolg geen enquêteonderzoek uit te voeren, maar door gebruik te maken van een interview waarin de respondent zoveel mogelijk afgeleid wordt van zijn eigen taalgebruik en vrijuit praat. De zinsconstructies moeten dan echter uitgelokt worden wat lastiger en tijdrovender is dan het afnemen van een enquête, waarbij gegevens snel verzameld worden.

Alles bijeengenomen, er zijn nog genoeg mogelijkheden om de vraagwoord-pronomenconstructie verder te analyseren, maar het gat omtrent dit taalverschijnsel is nu enigszins gedicht.

Literatuurlijst

- Aelbrecht, L. (2010). *The syntactic licensing of ellipsis*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Bennis, H. (2001). *Syntaxis van het Nederlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Braak, J. van den. (2002). Het verschijnsel straattaal: Een verkenning. *Respons: mededelingen van het Meertens Instituut*, 5, 13-19.
- Brown, C. M., & Hagoort, P. (1993). The processing nature of the N400: Evidence from masked priming. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 5, 34-44.
- Boon, T. van den, & Hendrickx, R. (met Sijs, N. van der, Etymologie). (2015). *Groot woordenboek van de Nederlandse taal* (15e herziene ed.). Utrecht: Van Dale.
- Corver, N., & Koppen, M. van. (te verschijnen). Ellipsis in Dutch. In Craenenbroeck, J. van. & Temmerman, T. (Eds.), *The handbook of ellipsis* (pp. nog onbekend). Cambridge: Cambridge University Press.
- Drop, W., & Vries, J.H.L. de. (1977). *Taalbeheersing: Handboek voor taalhantering*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Fink, A. (2013). *How to conduct surveys: A step-by-step guide*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Jackendoff, R. S. (1971). Gapping and related rules. *Linguistic Inquiry*, 2(1), 21-35.
- Merchant, J. (2001). *The syntax of silence: Sluicing, islands, and the theory of ellipsis*. Oxford: Oxford University Press.
- Rooth, M. (1992). Ellipsis redundancy and reduction redundancy. *Proceedings of the Stuttgart ellipsis workshop*, 29, 1-26.
- Ross, J.R. (1969). Guess who?. In Binnick, R. et al. (Eds.), *Proceedings of the fifth regional meeting of the Chicago Linguistic Society* (pp. 252-286). Chicago: University of Chicago.
- SONDZ (z.d.). *Vragenlijst tips: Vragenlijsten maken voor kwantitatief (markt)onderzoek*. Gedownload op 6 juli 2017, van <http://www.sondz.nl/downloads/vragenlijst.pdf>
- Stocké, V. & Hunkler, C. (2007). Measures of desirability and their validity as indicators for socially desirable responding. *Field Methods*, 19(3), 313-336.
- Temmerman, T. (2013). The syntax of Dutch embedded fragment answers: On the PF-theory of islands and the WH/sluiding correlation. *Natural Language and Linguistic Theory*, 31, 235-285.

Bijlage 1

Zinnen met de vraagwoord-pronomenconstructie voor het enquête-onderzoek. A-zinnen zijn voor versie 1, b-zinnen voor versie 2, etc. Sterke en zwakke pronomina vormen aparte zinnen en de pronomina zij/ze zijn zowel derde persoon enkelvoud als meervoud.

1.
  - a. Piet gaat het Jan vragen en wie ik?
  - b. Piet gaat het Jan vragen en wie wij/we?
  - c. Piet gaat het Jan vragen en wie jij/je?
  - d. Piet gaat het Jan vragen en wie jullie?
  - e. Piet gaat het Jan vragen en wie zij/ze?
  - f. Piet gaat het Jan vragen en wie zij/ze?
2.
  - a. Loes vindt het een leuke film en wat ik?
  - b. Loes vindt het een leuke film en wat wij/we?
  - c. Loes vindt het een leuke film en wat jij/je?
  - d. Loes vindt het een leuke film en wat jullie?
  - e. Loes vindt het een leuke film en wat zij/ze?
  - f. Loes vindt het een leuke film en wat zij/ze?
3.
  - a. Bert gaat zo naar Amsterdam en waar ik?
  - b. Bert gaat zo naar Amsterdam en waar wij/we?
  - c. Bert gaat zo naar Amsterdam en waar jij/je?
  - d. Bert gaat zo naar Amsterdam en waar jullie?
  - e. Bert gaat zo naar Amsterdam en waar zij/ze?
  - f. Bert gaat zo naar Amsterdam en waar zij/ze?
4.
  - a. Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer ik?
  - b. Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer wij/we?
  - c. Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer jij/je?

- d. Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer jullie?
  - e. Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer zij/ze?
  - f. Juliet heeft 1 juli zomervakantie en wanneer zij/ze?
- 5.
- a. Fred houdt van lezen, omdat het hem rustig maakt en waarom ik?
  - b. Fred houdt van lezen, omdat het hem rustig maakt en waarom wij/we?
  - c. Fred houdt van lezen, omdat het hem rustig maakt en waarom jij/je?
  - d. Fred houdt van lezen, omdat het hem rustig maakt en waarom jullie?
  - e. Fred houdt van lezen, omdat het hem rustig maakt en waarom zij/ze?
  - f. Fred houdt van lezen, omdat het hem rustig maakt en waarom zij/ze?
- 6.
- a. Stefanie gaat met de auto weg en hoe ik?
  - b. Stefanie gaat met de auto weg en hoe wij/we?
  - c. Stefanie gaat met de auto weg en hoe jij/je?
  - d. Stefanie gaat met de auto weg en hoe jullie?
  - e. Stefanie gaat met de auto weg en hoe zij/ze?
  - f. Stefanie gaat met de auto weg en hoe zij/ze?